METU JFA 2019/2
(36:2) *221-246*

DOI: 10.4305/METU.JFA.2019.2.4

AMASYA BİMARHANESİ'NİN TAMAMLANAMAYAN TAÇKAPISI (1)

Zeynep İNAN OCAK, Gülsün TANYELİ*

Alındı: 08.01.2018 ; **Son Metin:** 30.05.2019

Anahtar Sözcükler: Amasya; Bimarhane; Ali Saim Ülgen; restorasyon; bütünleme.

1. Bu konu, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı Restorasyon Programı'nda Dr. Öğr. Üyesi Gülsün Tanyeli danışmanlığında tamamlanan "Anadolu Selçuklu Dönemi Anıtsal Yapılarında 20. Yüzyıl Başından İtibaren Gerçekleştirilen Onarımlar" adlı doktora çalışmasında ele alınmıştır. Tezdeki bulgular özet bildiri şeklinde 22-24.10.2018 tarihlerinde gerçekleştirilen 22. Uluslararası Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu'nda sunulmuştur. Ancak konu, yeni verilerle geliştirildiği şekliyle ilk kez bu makalede yer almaktadır.

2. Cumhuriyet'in ilk yıllarında oluşturulan yasal düzenlemelerle ibadet amaçlı kullanılan anıtların koruma çalışmalarını VGM; diğer birçok yapı türlerininkini EEMGM yürütmüştür. Bu ikili örgütsel yapılanma, 1960'larda çıkarılan 7044 sayılı Aslında Vakıf Olan Tarihi ve Mimari Kıymeti Haiz Eski Eserlerin Vakıflar Umum Müdürlüğüne Devrine Dair Kanunla sonlandırılmak istenmiş ancak kanunun uygulanması 1970'lere kadar devam etmiştir.

3. Makalesinde Amasya Bimarhanesi'nin resmi altında "*an interesting concept of restoration applied by A.S. Ülgen*" yazılıdır.

* Department of Architecture, Faculty of Architecture, İstanbul Technical University, İstanbul, TURKEY.

GİRİŞ

Amasya Bimarhanesi'nin taçkapısının 1950'lerdeki onarımının, Türkiye'deki koruma yaklaşımları bağlamında ayrı bir önemi vardır. Onarımda taçkapının eksik kısmı tamamıyla bütünlenmemiştir. Bunun yerine yalnız bir köşesinden duvar kademeli olarak yükseltilmiştir. Onarımın yapıldığı tarihlerde henüz 7044 sayılı yasa yoktur ve Amasya Bimarhanesi'nin sorumluluğu Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde (VGM) de değil; Maarif Vekâleti Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne (EEMGM) aittir (**2**)**.** Bu tarihlerde müdürlüğün Abideler Şubesi'nde Yüksek Mimar Ali Saim Ülgen görev yapmaktadır. Ülgen tarafından yürütülen bu uygulama, Amasya Bimarhanesi'ne özgü olup; başka bir yapıda gerçekleştirilmemiştir (**Resim 1**).

Başka örneği olmayan bu tamamlama şekli sadece dönemi bağlamında değil, günümüz için de geçerli olan modern bir koruma yorumu taşıdığından kendinden birçok defa bahsettirmiştir. Cevat Erder, 1967 tarihli bir çalışmasının başında Amasya Bimarhanesi'nin fotoğrafını "Ali Saim Ülgen tarafından yapılan ilginç bir restorasyon" notunu yazarak paylaşmıştır (Erder, 1967, 53) (**3**)**.** Ömür Bakırer 1985 yılında yayımlanan tamamlama tekniği ile ilgili çalışmasında Bimarhane'nin taçkapı onarımına değinmiştir. Bimarhane'deki tamamlamanın "çerçevenin üst kısmında, yatay yönde uzanan bordürlerin basamaklı kesilen düzeni" ile diğer örneklerden farklı olduğunu ve bu tamamlama şeklinin yalnız Amasya Bimarhanesi'nde gerçekleştirildiğini söylemiştir (Bakırer, 1985, 52). Benzer bir değerlendirmeyi Can Hersek de yapmıştır: "tamamlayıcı bir restorasyon yerine yalnızca kapının eski boyutunu hissettirecek ölçüde bir onarım yapılmış olup, yeniden yapılan kısımlarda kenar bordürlerinin süslemeleri de işlenmemiştir" (Hersek, 1993, 321).

Ali Saim Ülgen'in kişisel arşivinden elde edilen bazı belgeler, bu müdahaleyle ilgili yeni bilgileri ortaya çıkarmaktadır (**4**). Belgelerden onarım sürecinde işveren ve yüklenici arasında karşılıklı

Resim 1. Amasya Bimarhanesi'nin 1948-51 Yılları Onarımı Sonrası Görünümü (VGM Arşivi).

memnuniyetsizlikler olduğu, onarımda planlanan birçok iş kaleminin yapılamadığı veyahut yarım kaldığı öğrenilmektedir. Ülgen'in keşif için hazırladığı hem hesaplamalar hem de eskizler, taçkapının konu edilen tamamlama şeklinden farklı olarak - diğer örneklerde olduğu gibi - bütünlemek istenildiğini göstermektedir (**Resim 2**).

Hatta Ülgen, taş onarımlarında bezemelerin bile yeniden yapılmasını hedeflemiştir. Ancak yine de onarım süreci tam olarak aydınlatılamamaktadır. Taçkapının bir ucundan yükselen kademeli tamamlama kararı nasıl verilmiştir? Taçkapının tamamlanması için yapıdan gelen veriler yeterli olmadığı için bir deneme olarak mı işe başlanılmıştır? Eğer bir deneme ise hatalı yapıldığı için mi iş durdurulmuştur? Veyahut tamamlama işi doğru yapılıyorken yüklenici ile yaşanan ciddi sorunlardan

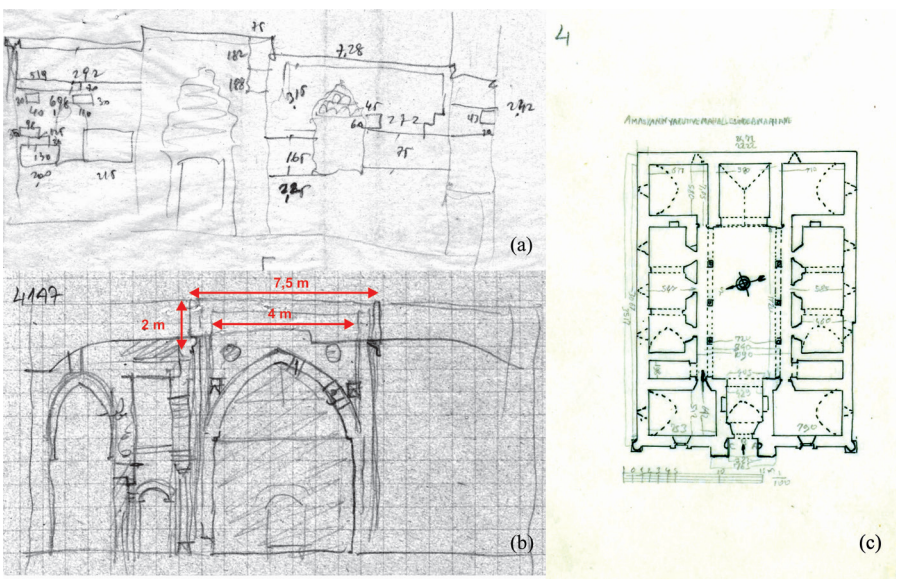

Resim 2. Ali Saim Ülgen'e ait 1948 Tarihli Bimarhane Ölçü Defterinden Ön Cephe Çizimleri (a,b) ve Üzerine Bazı Ölçülerin Yazıldığı Tarihi Bilinmeyen Bir Plan Krokisi (c) (ASÜA, a: TASUDOC0696168, b: TASUDOC0971007, c: TASUDOC0214).

4. Ali Saim Ülgen'in kişisel arşivi 2012 yılından itibaren SALT Araştırma bünyesinde erişime açılmıştır. Buradan elde edilen belgelere ASÜA ismiyle referans verilmiştir. Arşivde TASUDOC0696 kodlu , "Amasya Bimarhanesi Restorasyonuna ait belgeler" adlı klasörde 244 belge, TASUDOC0974 kodlu "Amasya Bimarhanesi'nde fazla yapılan ve tamamlanan işlerin listesi" adlı klasörde 6 belge, TASUDOC0973 kodlu, "1949 yılı (…) son istihkak bilançosu. 1949 yılı Amasya Bimarhanesi onarım hesabatı" adlı klasörde 6 belge yer almaktadır. Bunlar Ülgen'in görev yaptığı onarımlara ait çeşitli yıllara ait keşifler, hakedişler, ihale sözleşmesi gibi belgelerdir. Çoğunda tarih yazılı değildir. Özgün belge olabildiği gibi üzerinde düzeltme notları bulunan ya da çoğaltılan nüshalar da olabilmektedir. Buna bağlı olarak belgelerin üzerinde Türkçe, Osmanlıca el yazısı notlar ya da tamamen bu şekilde oluşturulmuş belgeler bulunmaktadır.

dolayı mı iş yarım bırakılmıştır? Ya da işler sarpa sarınca, yapılan iş olduğu gibi kabul edilip yıllarca bu şekilde kalmasına izin mi verilmiştir?

Doğru soruyu ve cevabını bulmadan önce 20. yüzyılda gerçekleşen bu onarımı daha iyi değerlendirebilmek için yapının mimari özellikleri ve onarım tarihinin bilinmesi gereklidir.

AMASYA BİMARHANESİ'NİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ VE ONARIM TARİHİNE İLİŞKİN NOTLAR

14. yüzyılın başından günümüze ulaşmış bir anıtın ayakta olmasını sağlayan, geçmişte görmüş olması gereken, tamir ve tadilatlardır. Ancak bu müdahaleler günümüz koruma ölçütlerini taşımadığı gibi çoğunlukla yapının sağlamlaştırılması amacıyla yapılmıştır. Hatta anıtların özgün değerlerinin değişimi ve kayıpları ile sonuçlanmıştır. Bimarhane de benzer bir süreci yaşayarak günümüze ulaşmıştır. Yapının onarımı değerlendirilirken gördüğü müdahalelerin tespit edilmesinde mimari ve yapım geleneği bilgisine ihtiyaç duyulmaktadır.

Mimari Özellikleri

Amasya Bimarhanesi'nin mimarlık tarihindeki yeri ile ilgili ortak kanı, Anadolu'daki Selçuklu medrese geleneğini devam ettirdiği ve tipik bir örneği olduğuna ilişkindir (**5**)**.** Yapının plan özellikleri arasında önemle vurgulanan hususu "simetrik" oluşudur (Kuban, 2008, 203).

Plan kurgusu; doğu, batı yönleri doğrultusunda konumlanmış dikdörtgen bir şemaya sahiptir. Batı yönünden girilerek açık avlusuna ve avluya açılan üç eyvana ulaşılmaktadır (**Resim 2, 3**). Avluyu çevreleyen revaklardaki sütun ve başlıkları, Anadolu Selçuklu Mimarisi'nde görülen gelenekselleşmiş bir kullanım olarak devşirmedir. Beklenenin aksine revak kemerleri arasındaki sütun başlıkları birbiriyle değil yalnız gerisindeki duvara ahşap hatıllar ile bağlanmaktadır. Revakların gerisinde konumlanmış olan hücre mekânlarına bakıldığında üç kapı açıklığı bulunmasına rağmen, iç mekânda ara bölüntüler yoktur; tek hacim olarak düzenlenmiştir. Yapının işleviyle ilişkilendirilen bu bölümlerle

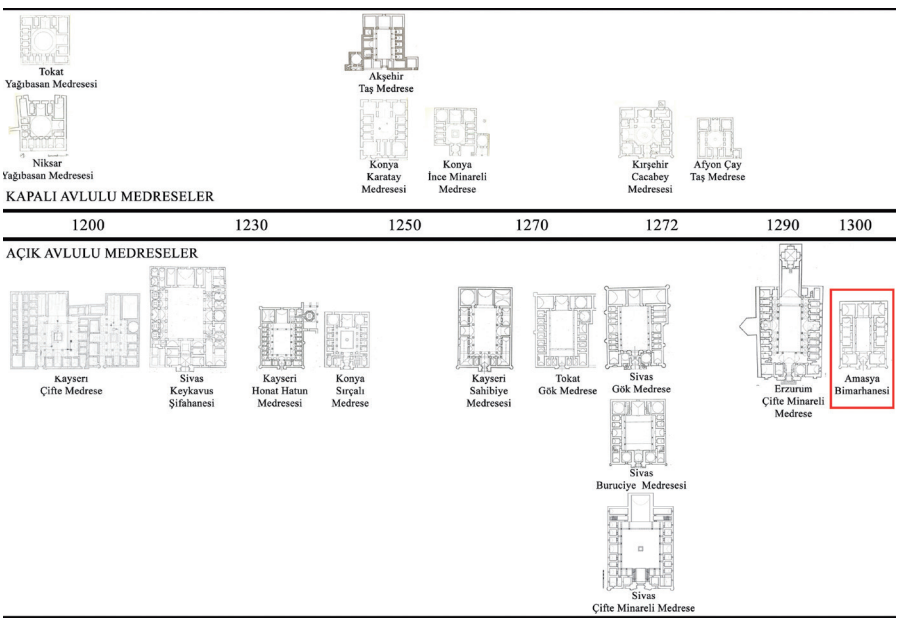

Resim 3. İçerisinde Amasya Bimarhanesi'nin de Yer Aldığı 13. Yüzyıl Başından 14. Yüzyıl Sonuna Kadar Yapılmış Olan Medreselerin Açık Veya Kapalı Avlulu Olma Durumlarına Göre Gruplandırılması (Sözen (1970)'in çizimlerinden yararlanılarak oluşturulmuştur) (İnan Ocak, 2018, 26)

5. Kuran (1969), Aslanapa (1989), Kuban (2008) ve Cantay'ın (1992) ortak yorumu bu yöndedir.

6. Vakıflar Arşivi'nde yer alan bir belgede yapının 1693, 1708, 1747,1800, 1804 ve 1815'te onarım gördüğü yazmaktadır. Ancak bu onarımların tarihleri dışında herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Vakıf kayıtlarında da 1815'ten sonra tabip isimleri yer almayışı yapının boş kaldığının bir işaretidir. Amasya Bimarhanesi'nden "bir zamanlar hastane olarak hizmet veren bu güzel bina" olarak bahseden gezgin Heinrich Barth'den 1858'de yapının imalathane olarak kullanıldığı öğrenilmektedir (Tuzcu, 2007, 200). 1873'den sonra yapı tekrar zihinsel sorunları olan hastalara yönelik hizmet verdiği bilinmektedir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yapının onarımlarıyla ilgili olarak bulunan bir belgede de H. 13 Safer 1320/ M. 1902 tarihinde "Amasya'nın Yakutiye mahallesinde bulunan Bimarhane'nin tamiri" için izin istendiği yazılıdır (BOA, DH. MKT. 508 – 44).

ilgili Kuban'ın (2008; 213) "akıl hastalarını barındırmak için kullanıldığını gösteren bir düzenleme" yorumu bulunmaktadır. Yapının ilk yapımında darüşşifa olduğu, akıl hastalarına yönelik kullanımının sonradan oluştuğu dikkate alındığında, havalandırma ve ışıklandırmanın mazgal pencerelerle sınırlı kalan bu mekânların müdahale sonucu oluşmuş olduğu düşünülebilir.

Cephe tasarımında, yapının simetrik özelliği devam etmiştir. Taçkapı ve yanında kalan cephe bölümleri birbiriyle eş büyüklükte olup, ön cepheyi üçe ayırmaktadır. Yine ön yüzdeki pencereler de bulundukları bölümün tam orta aksında yer almaktadır. Kuban (2008; 203), yapının temel özelliği olan simetrinin "bu mükemmellikte yalnız Buruciye Medresesi'nde" görüldüğünü söyler, pencerelerin cephe düzenini ortalayan konumlarının da "Osmanlı Dönemini haber veren, basit, fakat önemli tasarım davranışları" olduğunu kabul eder. Ön cephe düzeninde köşelerde dairesel payandalar bulunmaktadır. Çağdaşlarında olduğu gibi ön cephe düzenindeki bezemeli taş işçiliğine karşın, diğer yöndeki cepheleri sade bir şekilde kesme taş yerine kaba yonlu moloz taş örgü duvar yapım tekniği ile inşa edilmiştir.

Simgesel değeri ile ön plana çıkan taçkapısı, plan düzleminde yapının beden duvarlarından yaklaşık 1,30 metre çıkıntı yapmaktadır ve genişliği 7,68 metredir. Portalin taş işçiliği ve kurgusuna yönelik Ögel'in "son anıtsal Selçuklu taçkapısı olarak" Amasya Bimarhanesi'nin Anadolu Selçuklu "taş tezyinatı gelişmesinin bütün safhalarını kendinde topladığını" ve Bimarhane ile "Anadolu Selçukluları'nın taş işçiliğinin hâkim olduğu devrin bittiği" değerlendirmesi bulunmaktadır (Ögel, 1966, 74, 144 ve Ögel, 2008, 325). Portalin anlatımını şu şekilde yapmaktadır (Ögel, 1966, 72-4): Portal, önce her biri 17 cm boyutunda "yıldız kartuşların" üst üste sıralandığı bir dış kaval silme ile başlamaktadır. Bu silme zeminden yaklaşık 7 metre üst kotunda dirsek yapar ve bir başlıktan sonra "ağaç dalı" silme şeklinde devam eder. Plan düzleminde bu silmeden sonra yaklaşık 15 cm öne çıkarak, Ögel'in "dejenere" olarak tanımladığı "kaba ve detaysız" bir silme kuşağı gelmektedir. Ardından Amasya Bimarhanesi'nin bezeme kurgusunu özel kılan " birbirini kat eden çapraz keşişen şeritler" ve arasında kalan palmet-rumi desenli panolar yer almaktadır.

Birbiriyle benzer ölçüde, her biri yaklaşık 50 cm kadar olan dört taş üst üste gelerek başlangıç ve bitişinden itibaren bir "a" birimi olarak tanımladığımız, "dik eksen üzerinde gelişen" bir motif oluşmaktadır. Ögel'in "esas çerçeve" olarak tanımladığı bu bezemeli kuşağın Konya eserlerinde ve Sivas Çifte Minareli Medrese'deki gibi olduğunu söylese de oluşumu ve geometrisi dikkate alındığında bu motifin farklı olduğu ve nadir kullanıldığı görülmektedir. Birçok orta çağ anıtsal yapısının taçkapısındaki bezemeler her biri bir birim olarak, tekrar ederek kavsarada sıralanmaktadır. Bimarhane'de ise dört alt birim bezemeli taş "a" değerindeki motifi oluşturmakta ve kompozisyonda bu motif pano şeklinde tekrar etmektedir.

Bu panolar, onarım öncesi fotoğraflarda detaylı incelendiğinde bezeme detaylarının arasında kabartma ve desen farkı olduğu görülmektedir (**Resim 4).** Buna göre bir ayrım yapıldığında zemine en yakın konumlu olan pano "a^{1}" ile onun üzerine gelen "$a^{1\text{-}2}$" de aynı kabartma desen bulunmaktadır. İkisi arasındaki fark, "a^{1}" başlangıç panosu olduğu için alt kısmında çapraz şerit yoktur. Bu panoların üzerinde devam edenler "a^{2}" olarak tanımlanan kurgu ve ölçü olarak aynıdır ancak deseni farklıdır. Alttakilere kıyasla bunların bezemeleri daha az kabartmalıdır. "a^{2}"

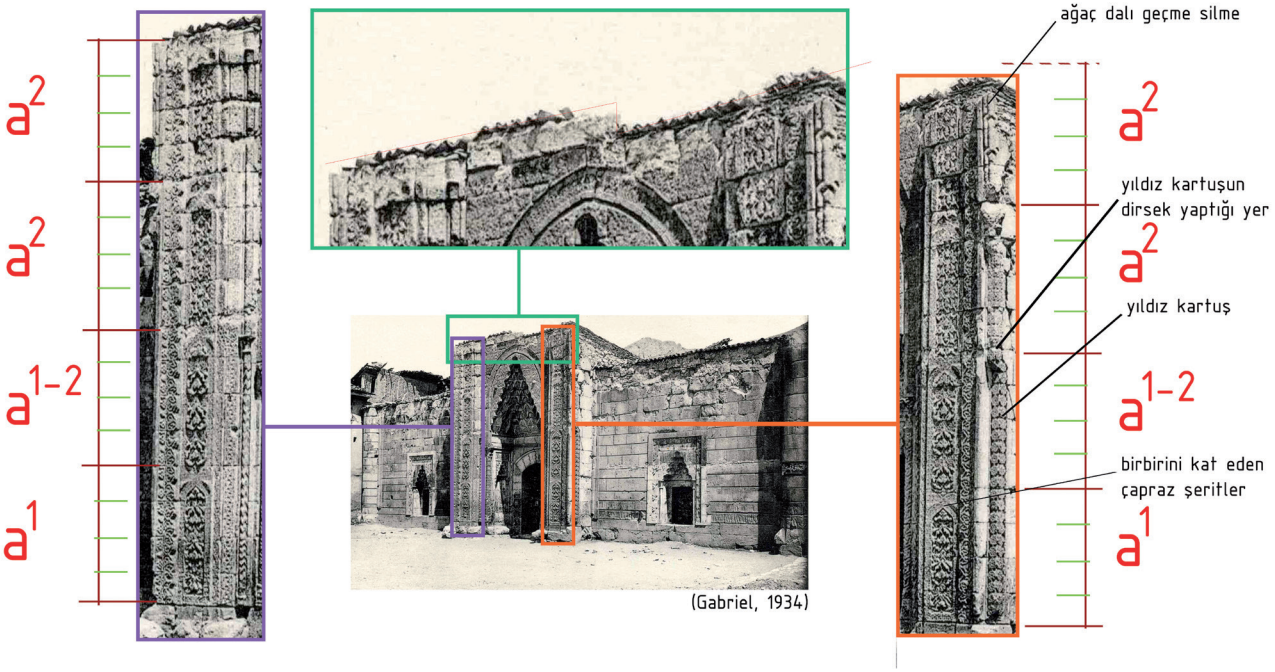

Resim 4. Gabriel'in (1934) Amasya Bimarhanesi Fotoğrafı Üzerinde Taçkapının Bezemeli Şeridindeki Farklı Desenlerden Oluşan Panoların Gösterimi.

panosundan iki tane olduğu görülmektedir. **Resim 4**'te görüldüğü üzere en son "a^2" panosunun çapraz şeritlerinin olduğu taş sırası kalmıştır. Bu seviyeden sonra bezeme şeridinin nasıl şekillendiği, taçkapıyı çepeçevre dönmesi gereken bu motifin köşelerde ne şekilde farklılaştığı tam olarak bilinmemektedir. Buna ilişkin yapıdan gelen izler sınırlıdır.

Onarım Tarihi

Bir vakıf yapısı olarak Amasya Bimarhanesi'nin kullanımın devam edebilmesi için yapıldığı tarihten itibaren birçok defa bakım onarım görmüş olmalıdır (**5**)**.** Ancak bununla ilgili bilgiler kısıtlıdır (**Tablo 1**). 19. yüzyıl sonlarına kadar yapının gördüğü müdahaleler tam olarak tespit edilememektedir.

20. yüzyılda ise kültür mirası bilinciyle yapılan çalışmalara kadar yapıda birçok defa farklı kullanıcı ve işlev değişikliği görülmektedir. Yapının müze olarak işlevlendirilmesi istemine kadar hapishane, kereste işliği olarak kullanılmıştır (**Resim 5**) (**7**)**.**

Yapının müze olarak kullanılmak için tahliye ettirildiği tarihler, aynı zamanda ülkemizde anıtları korumak için çalışmaların hız kazandığı bir dönemdir. Reis-i Cumhur Mustafa Kemal Atatürk'ün Konya ziyareti sonrasında başlayan anıtları koruma çalışmaları kapsamında "Acilen Tamiri İktiza Eden Tarihi Binalar Listesi" hazırlanmıştır. Listede Amasya'dan birçok eski eserle birlikte Amasya Bimarhanesi de yer almıştır. Yine Maarif Vekaleti'nin 1933-35 yılları arasında yürütülen sayıca çok az olan koruma çalışmalarından biri Amasya Bimarhanesi'nde gerçekleştirilmiştir. Onarım listesinde yapı, "Amasya'da Bimarhane istimlakı ve Halifet Gazi Türbesi-1933" şeklinde yazılıdır. Eski fotoğraflarından bu uygulamanın öncesi ve sonrası yapının durumu tespit edilmektedir (**Resim 6**).

Ekonomik ve örgütsel alt yapının daha oturmadığı erken Cumhuriyet Dönemi'nin 1933-35 yıllarında teknik bir müdahale yerine yapının çevresine istimlak yapılması istemi dikkat çekicidir. Koruma amacıyla çok

7. 1920'de Amasya'da kurulan İstiklal Mahkemesi'nde yargılananlardan ceza alanlar için Bimarhane "Genel Pontus Hapishanesi" olarak tahsis edilmiştir Daha sonra yapının Amasyalı bir zat tarafından kiralandığı ve yapıda kereste ticaretine başladığı bilinmektedir (Olcay, 2010). İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın (1927) kitabında da yer alan ayrıca Atatürk Kitaplığı'nda (İAK, Alb_000147) bulunan tarihsiz görseller, yapının bu işlevle kullanıldığı zamana denk gelmektedir.

Resim 5. 1912 Yılı Basımı Şehbal Mecmuasında Yer Verilen Fotoğrafında Amasya Bimarhanesi'nin Kereste İşliği Olarak Kullanımı (Şehbal, sene 3, no. 61, 15 Eylül 1328).

Resim 6. Amasya Bimarhane'nin Çevresinin İstimlakı Öncesi ve Sonrası Durumunu Gösteren Fotoğraflar (Üst: Gabriel, 1934 / Alt: VGM Arşivi).

az yapıya müdahale yapılabildiği bu tarihlerde Bimarhane için istimlak yapılması, Cumhuriyet'in erken yıllarından itibaren anıtların çevresini açma isteği ile ilişkilidir.

1939 Erzincan Depremi'nden birçok anıtsal yapının etkilendiği gibi, Amasya Bimarhanesi'nde de hasar meydana gelmiştir. Hem yapının fotoğraflarını kıyaslayarak yapılan incelemeden hem de Vakıflar Arşivi'nde yer alan bir belgeden durum tespiti yapılabilmektedir. Belgede yapının yalnız ön cephesinin en sağlam kısmı olduğu yazılıdır. Belgede ayrıca toprak damın ıslah edilmemesi durumunda yıkılma yaşanabileceği belirtilmiştir (**8**).

1940'lı yıllarda koruma çalışmaları için bütçenin kısıtlı, çalışma yapacak kişilerin sayısının az olduğu, buna karşın birçok anıtın onarım ihtiyacı olduğu bir dönemde oluşturulan onarım listelerinde birçok defa Amasya Bimarhanesi de yer almıştır. Anıtlar Şubesi Müdürü olarak Ali Saim Ülgen tarafından Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü onarımları için hazırlanmış birçok liste bulunmaktadır. Bunlardan Ülgen'in "1948 yılında bana düşen onarım işleri" başlığıyla oluşturduğu listede, 65.000 lira ayrılan ödenek tutarı ile Amasya Bimarhanesi'nin ismi de vardır (Aktur, 2010, 392), (**Resim 7**) (**9**). Belgenin isminden de anlaşıldığı üzere bu onarımı doğrudan Ali Saim Ülgen yönetmektedir.

8. VGM Arşivi, Bimarhane Klasörü, 050001076-BN001.

9. Ali Saim Ülgen'in kişisel arşivinde yer alan bunun gibi bazı belgeler SALT Arşiv'deki tasnifleme çalışmaları devam ettiği için henüz belge kodu verilmemiştir. Bu tür belgelerde, özgün belgeyi tez çalışmasında yer veren Aktur'un (2010) çalışmasına referans verilmiştir.

T. C.
Milli Eğitim Bakanlığı
Eski eserler ve Müzeler Genel
Müdürlüğü
Sayı.....

Ankara 7 / 194
Özet:

1948 yılında bana düşen onarım işleri.

		Ayrılan ödenek
1	Konya Alâaddin Camii ve muhtelif türbeler, İplikci	150.000
2	Akşehir'deki eserler	20.000
3	Ankara'da Mahmutpaşa Bedesteni ve Hanı	170.000
4	Sivas Ulu Cami	100.000
5	Sivas Şems türbesi	8.000
6	Divrik'i Turan Melik Darüşşifası	100.000
7	Amasya Bimarhanesi	65.000
8	Erzurum Yakutiye Medresesi Minare Külâhı	5.000
9	" Saltık Kümbeti ve Kale Mescidi	20.000
10	Ankara Etnoğrafya Müzesi onarımı	120.000
11	Arkeoloji Müzelerinde a-Kurşun ocağı, b-Kalıplar, c-Muşamba işi	5.000
12	Etnoğrafya Müzesi kurşun işleri	10.000
13	Derneğin Ankara'daki tamirler	
14	Diyarbakır Müzesi onarımı	4.500
15	Manisa Müzesi onarımı	5.500
16	Kastamonu Müzesi onarımı	16.000
17	Gaziantep Müzesi onarımı	20.000
18	Göynük Orhan Hamamı-Akşemseddin türbesi onarımı	10.000
19	Alanya Kızılburç onarımı	30.000
20	Ankara'da Viran hamamın onarımı	120.000
	T O P L A M	979.000

Resim 7. Ülgen'in Arşivinde Yer Alan "1948 Yılında Bana Düşen Onarım İşleri" Adıyla Düzenlemiş Onarım Listesi (Aktur, 2010, 392).

İlk onarım çalışmalarına 1948 yılında başlanmıştır. Onarımın ilk senesinde 24.597 lira bedelinde iş yapılmıştır. 1949 yılında onarım işine devam edilmiştir. Bu yıla ait "keşif hülasası" ve "kat'i hesap cetveli" olarak adlandırılan belgelerden, hedeflenen işlerin hesaplandığı miktarda yapılmadığı görülmektedir. Keşfin bedeli 26.060,67 lira iken, kat'i hesap 21.595,08 liradır.

1950 yılına ait belgelerde, Amasya Bimarhanesi'nin onarımı için takviye ödenekler istenmektedir. EEMGM'nin "1950 Yılında Yapılacak Onarımlar" başlığıyla yazılan üç sayfalık belgede ve "Bayındırlık Genel İnşaat Bölümünden Yapılacak Onarımlar" listesi altında Amasya Bimarhanesi onarımı için takviye gerektiği; 1950 yılı bütçe teklifi adıyla hazırlanan listede ise "Amasya Bimarhanesi ve Sultan Mes'ud Türbesinin takviyesine" 50.000 lira ödenek yazılıdır (Aktur, 2010, 419). Ancak Müdürlüğün "1950 yılında yapılan onarımlar" listesinde Amasya Bimarhanesi yer almamıştır. Bu açıklamadan onarımın 1950'de devam etmediği anlaşılmaktadır.

Benzer şekilde 1951 yılına ilişkin belgelerde de yapının onarımın devam edilmesine yönelik ek ödenek gerektiğine ilişkin notlar vardır. "1951 yılında yapılacak kamulaştırma ve onarımlar" listesinin "onarımı teklif edilen anıtlar" bölümünde "Amasya Bimarhanesi'nin tamamlanması - 25.000 lira" notu ile birlikte yapıdan bahsedilmiştir. "1951 yılında yapılan onarımlar" listesinde ise "Bimarhane avlusunun temizliğine 1.500 lira ödenek" yazılıdır. Ancak EEMGM'nin ne "1946-52 yılları arası yapılan onarımlar" listesinde ne de "1949-1953 yılları arası çalışma listesinde", 1950 yılından sonra Amasya Bimarhanesi'nin ismi geçmiştir (**Tablo 1**). Ülgen Arşivi'nden çıkan bu belgeler 1948'te başlayan onarımın yarım bırakıldığını ve sürecin 1951'de sonlandığını göstermektedir.

Ayrıca 1951'den sonra ilk defa, hemen kısa bir vakitte, 1957 yılında yapının ismi ile karşılaşılmaktadır (**10).** Onarımından altı yıl sonra yapının tekrar gündeme gelmesi**,** hem yazışmalardan hem de eski fotoğraflarından anlaşıldığı üzere onarımın yarım bırakıldığını, tüm işlerin bitmediğini göstermektedir. İleriki yıllarda yazılan Vakıfların raporlarında da yapının durumu "kısmen onarıldığı" şeklinde aktarılacaktır.

Yarım kalan bu onarımdan sonra yapının işlev verilerek kullanılması imkânsızdır. Bundan dolayı yapı, uzun yıllar boş kalmıştır. Vakıflar Arşivinde bulunan 1969 tarihli abide ve eski eser fişinde yapı için "yarı harap durumdadır" yazılıdır. 1972'de yapıyı gören Prof. Dr. İlter Uzel de harabe halinde olduğunu aktarmıştır (**11**)**.**

1970'lerin sonunda yapının onarımı tekrar gündeme gelmiştir. Dönemin koruma kurulu olan GEEAYK tarafından Edirne'de yapılan toplantıda Amasya Darüşşifası'nın korunması gerekli eski eser olarak tescil kararı yazılan 23.7.1979 gün ve A-1754 sayılı belgede "taçkapısı ve diğer hususlarının onarım projelerinin" kurul onayı alındıktan sonra uygulanması gerektiği ayrıca yazılmıştır. Bimarhane'nin tekrar onarım görmesi ve Prof. Dr. Afet İnan'ın girişimleri ile "Tıp Tarihi Müzesi" olarak düzenlenmesi için bazı çalışmalar yapıldığı ancak gerçekleşmediği; kurulması amaçlanan söz konusu müzenin 1982 yılında Erciyes Üniversitesi tarafından Kayseri Gevher Nesibe Şifahanesi'nde kurulduğu bilinmektedir (Tektaş, 1985, 17).

1987 yılında yapının onarımı için çalışmalar yeniden başlatılmıştır. Kapsamlı onarımı yapılması planlanmış, 1988 yılında projesi hazırlanarak Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'na gönderilmiştir.

10. Müdürlüğün 1957 yılı bütçesinde abide onarımları için teklif edilen ödeneğin sarf olunacağı yerlerden birisi de Amasya Bimarhane'sidir. Onarımı için 50.000 lira bütçe belirtilmiştir.

11. Prof. Dr. İlter Uzel, Bimarhane'nin Sabuncuoğlu Müzesi olarak kullanılmasında katkı sağlayan ayrıca müze sergilerine danışmanlık yapan tıp tarihi konusunda çalışmaları bulunan öğretim üyesidir. 24 Şubat 2016 tarihinde kendisiyle yapılan görüşmede yapıyla ilgili bilgi alınmıştır.

Amasya Bimarhanesi		
tarih	içerik	kaynak
1308	***İnşa Kitabesi:*** *Bu mübarek Darüşşifa'yı büyük sultan, dinin koruyucusu ve dünyanın zafer sahibi Olcayto Mehmet Han'un - Allah*	Türkçe çeviri: Olcay, 2010.

Tablo 1. Amasya Bimarhanesi'ne Ait Onarım ve Aktarımların Sıralandığı Liste

Onarım uygulaması 1991-97 yılları arasında sürmüştür. 1950'lerde planlanan işlerin bu onarımda yapılması amaçlanmıştır. Yapının günümüzdeki durumu bu onarımda şekillenmiştir. Böylece yapı